

Harjumetsät (9060)

Mikko Kuusinen

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet

Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet

Harjumetsät (bor.) direktiiviraportoinnissa

Suojelutaso	Nykyinen pinta-ala, ha	1995 pinta-ala, ha	Suojelutaso-arvioinnin FRA	Ei-hyvässä tilassa oleva pinta-ala, ha
U2-	702 000	710 000	Nykypinta-ala	0 (pinta-alasta valtaosa luokiteltu tuntemattomaan tilaan)

Harjumetsien määritelmän tulkinta

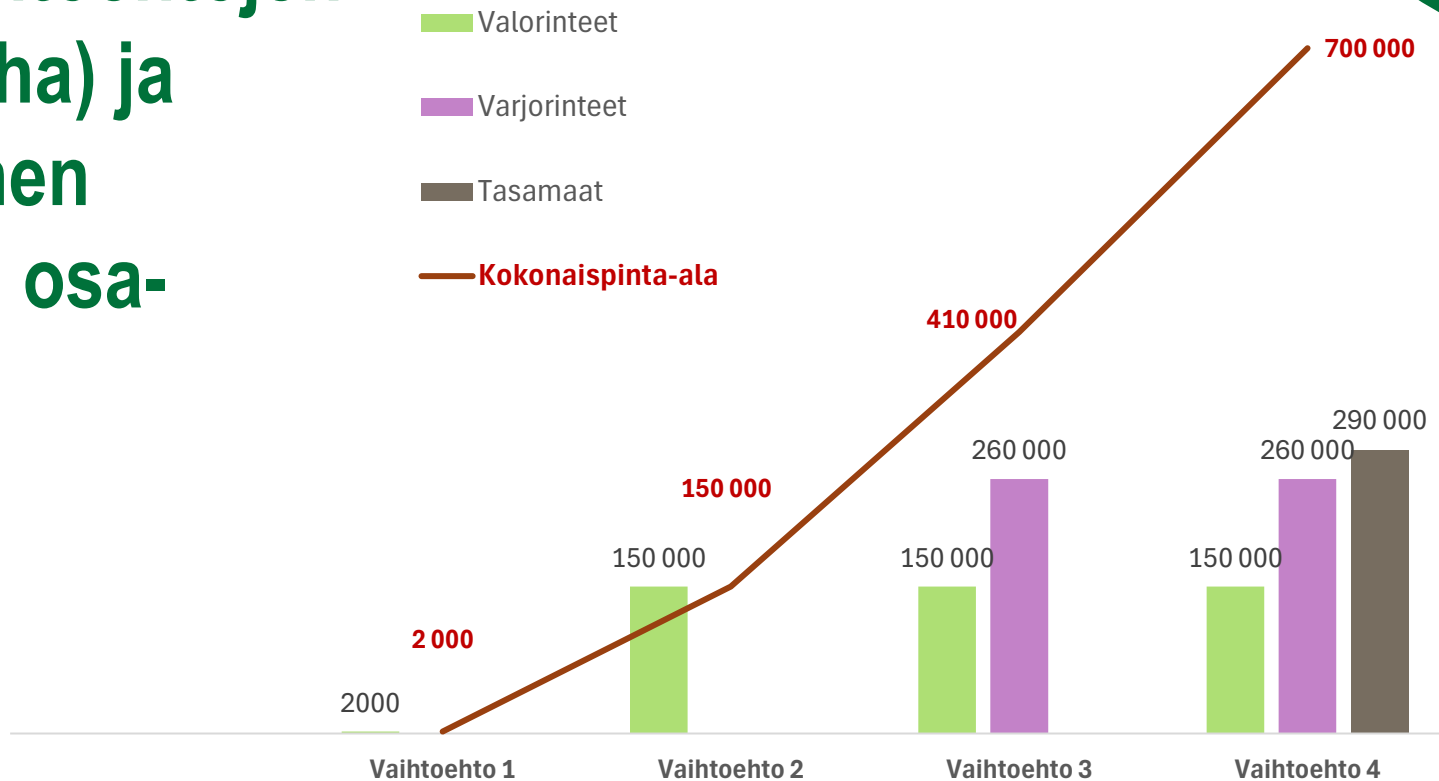
- Harjumetsien luontotyyppimääritelmää on tulkittu eri tavoin
- Perustulkinnat:
  - a) Suppeampi, harjukasvillisuuteen ja erityisiin ominaispiirteisiin perustuva määritelmä
  - b) Laajempi, kaikki jäätikköjokimuodostumilla kasvavat metsät käsittävä määritelmä
- Kumpaakin tulkintaa on käytetty Suomessa
  - Direktiiviraportoinnissa on ollut käytössä laajempi tulkinta
  - Natura luontotyyppioppaan (2001) tulkinta (ja yleinen käytäntö) on kuitenkin suunnannut luontotyyppin määrittelyn suppeampaan suuntaan
- EU:n habitaattimanuaalin kuvausta on myös tulkittu eri tavoin eri jäsenmaissa: Suomella laajempi tulkinta kun taas Ruotsilla ja Virolla suppeampi tulkinta

Harjumetsien määritelmän tulkintavaihtoehdot

Tulkinta	Kriteerit	Raja-arvoja
Vaihtoehto 1. Harjukasvillisuuden ja -lajiston perusteella määritellyt harjumetsät	Avoin puustorakenne, mäntyvaltaisuus, harjukasvillisuutta, harjujen metsätyyppejä, harjujen eliölajistoa	Esim. tietynlainen harjukasvillisuus
Vaihtoehto 2. Geologisin perustein määritellyt harjujen valorinteet (etelä- ja länsirinteet)	Eteläisiin ja läntisiin ilmansuuntiin aukeava rinne, karkeata maalajia	Rinteen kaltevuus 5%, rinteen suunta SE-NW, maalaji hiekkaa tai karkeampaa
Vaihtoehto 3. Geologisin perustein määritellyt harjut (sisältäen kaikki ilmansuunnat) ja niiden välittömät lähialueet	Kaikki harjut, joilla selvä korkeusero ympäröivään maastoon, riippumatta rinteen suunnasta	Harjun kaltevuus keskimäärin 5%, harjulla yli 20 metrin korkeuseroja
Vaihtoehto 4. Kaikki jäätikköjokimuodostumat (glasifluvialiset muodostumat)	Kaikki syntyhistorian perusteella arvioidut metsäiset jäätikköjokimuodostumat, sisältäen myös reunamoreenimuodostumat.	Ei ole
Täydennys. Vaihtoehtoihin 2-3 pitää katsoa kuuluvaksi kaikki 1 vaihtoehdon kriteerit täyttävät kohteet (esim. tasamaiden arvokkaat lajistokohteet)		

Harjumetsät, eri tulkintavaihtoehtojen pinta-alat (ha) ja jakautuminen ekologisiin osa- alueisiin

Tulkintaa puoltavia näkökulmia

Haasteita

Vaihtoehto 1.

Harjukasvillisuuden ja -lajiston perusteella määritellyt harjumetsät

- Suomen Natura-luontotyyppioppaan kuvausta pitkälti vastaava tulkinta
- Yhteneväinen EU naapurimaiden tulkinnan kanssa
- Samansuuntainen tulkinta luonnonsuojeluasetuksen "harjumetsän valorinne" suojellun luontotyypin kanssa
- Keskittyy ekologiaaltaan, ominaispiirteiltään ja lajistoltaan omaleimaiseen luontotyyppiin
- Ennallistamis- ja luonnonhoitotoimet harjumetsissä on kohdennettu näille kohteille

- Ei vastaa EU:n luontotyyppimääritelmää
- Näin määriteltynä luontotyypin pinta-ala on Suomessa pienentynyt merkittävästi ja vähenee edelleen
- Soveltuu huonosti poimintakriteeriksi paikkatietoaineistoista
- Ei huomioi harjuja ekologisina ja geologisina kokonaisuuksina
- Valtaosalla nykyisistä Natura-alueista, joille harjumetsät on merkitty suojeluperusteeksi, luontotyyppiä ei enää löydy lainkaan tai vain pienellä osalla pinta-alaa

Vaihtoehto 2.

Geologisin ja topografisin perustein määritellyt etelä- ja länsirinteet

- Kuvaa paahdeympäristöjen ja niiden lajiston esiintymisen ilmeisintä potentiaalia (valorinteitä)
- Soveltuu hyvin poimintakriteeriksi paikkatietoaineistossa
- Tulkinta yhteneväinen Luontotyyppien uhanalaisuuden arvioinnin -luontotyypin "harjumetsien valorinteet" kanssa

- Uusi tulkinta, jota ei ole aiemmin sovellettu, ei vastaa EU:n luontotyyppimääritelmää
- Valtaosa pinta-alasta kohteita, jotka ovat umpeenkasvaneita ja ilman harjulajistoa
- Ei huomioi harjuja ekologisina ja geologisina kokonaisuuksina (ei sisällä habitaattimanuaalisia mainittuja varjorinteitä)
- Tässäkin tulkinnassa haasteita nykyisen Natura-verkoston harjumetsäkohteiden osalta
- Heikentämättömyysvelvoite voimassa koko alueella: soranotto, rakentaminen yms. voi vaikeutua

Tulkintaa puoltavia näkökulmia

Haasteita

Vaihtoehto 3.

Geologisin ja topografisin perustein määritellyt harjut (sisältäen kaikki ilmansuunnat), sekä niiden välittömät lähiympäristöt

- Voidaan katsoa vastaavan pitkälti EU:n habitaattimenuaalin kuvausta
- Huomioi harjut ekologisina ja geologisina kokonaisuuksina
- Soveltuu hyvin poimintakriteeriksi paikkatietoaineistoihin
- Lähtökohtaisesti metsätalouskäyttö voisi jatkua pääosalla aluetta huomioimalla lajistolle arvokkaat kohteet sekä nykyisiä luonnonhoidon käytäntöjä täsmentämällä

- Uusi tulkinta, jota ei ole aiemmin sovellettu
- Valtaosa pinta-alasta normaalia talousmetsää ilman harjulajistoa: lähtökohtaisesti metsätalouskäyttö voisi jatkua suurimmalla osalla aluetta nykyisiä luonnonhoidon käytäntöjä täsmentämällä
- Heikentämättömyysvelvoite voimassa koko alueella: soranotto, rakentaminen yms. voi vaikeutua
- Osa nykyisen Natura-verkoston harjumetsäkohteista ei täytä tulkintaa (muut jäätikköjokimuodostumat)

Vaihtoehto 4.

Kaikki jäätikköjoki-muodostumat

- Suomen direktiiviraportoinnin mukainen tulkinta: Tulkinnan mukainen pinta-ala raportoitu osana direktiiviraportointia jo vuodesta 2007
- Kattaa kokonaan laajat geologiset kokonaisuudet ja soveltuu hyvin poimintakriteeriksi paikkatietoaineistoihin
- Kattaa kaikki nykyisen Natura-verkoston harjumetsäkohteet
- Lähtökohtaisesti metsätalouskäyttö voisi jatkua pääosalla aluetta huomioimalla lajistolle arvokkaat kohteet sekä nykyisiä luonnonhoidon käytäntöjä täsmentämällä

- Valtaosa pinta-alasta normaalia talousmetsää ilman harjulajistoa, lisäksi pinta-alasta suurin osa tasamaita:
- Poikkeaa huomattavasti EU naapurimaiden tulkinnasta
- Heikentämättömyysvelvoite voimassa koko alueella: soranotto, rakentaminen yms. voi vaikeutua

Harjumetsät, huomioita

- Vaihtoehdot 1 ja 2 on tulkittavissa luontotyyppin virallisen ja Suomen hyväksymän EU-määritelmän vastaisiksi.
- Tilan parantamisen toimet on Suomessa kohdistettu ja kohdistetaan jatkossa määritelmän tulkinnasta riippumatta ensisijaisesti **lajistollisesti arvokkaisiin tai potentiaalsiin paahdeympäristöihin** niiden sijainnista riippumatta
- Vaihtoehdot 3-4: metsätalouskäyttö voi lähtökohtaisesti jatkua metsätalouden ja luonnonhoidon suositusten mukaisesti suurella osalla pinta-alaa
  - Paahdeympäristöjen ja niiden suojavyöhykkeiden lisäksi metsänkäsittelyssä huomioidaan muut monimuotoisuudelle arvokkaat kohteet, kuten isot supat.
  - Metsänkäsittelytoimien yhteydessä luodaan myös uusia potentiaalisia elinympäristöjä paahdeympäristöjen lajistolle.
- Boreaalisen luonnonmetsän kriteerit täyttävät harjumetsäkohteet (esim. varjorinteillä) luokitellaan luonnonmetsiksi ja suojellaan
- Heikentämättömyysvelvoite on otettava huomioon harjumetsien maankäytössä: mm. maa-aineisten otto ja rakentaminen on tulkittavissa merkittäväksi heikentämiseksi
- 2 000 hehtaarin paahdeympäristöjen hoidon kustannusarvio on n. **7 milj. €**, hoito on toteutettavissa Helmi-ohjelman keinoin. Kohteet vaativat kuitenkin jatkuvaa hoitoa, jotta pysyisivät avoimina